

Täysistunto

Torstai 2.12.2021 klo 16.00—20.36

7. Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyys-etuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 167/2021 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 17/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Pekonen.

Keskustelu

18.50 Aino-Kaisa Pekonen vas (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi useita lakeja työnhakijan palveluiden ja työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamiseksi. Uudistuksen tavoitteena on kehittää työnhakijoiden palveluja siten, että työnhakijalle tarjotaan työnhaun alussa nykyistä enemmän henkilökohtaista ja yksilöllistä tukea työnhakuun ja työllistymiseen. Lisäksi keskeistä on työllistymissuunnitelmassa työttömälle työnhakijalle asetettava määrällinen työnhakuvelvollisuus työttömyysturvaoikeuden jatkumisen edellytyksenä. Samalla työnhakijan velvoitteiden laiminlyönnistä johtuvien korvauksettomien määräaikojen kestoja porrastetaan ja kohtuullistetaan niin, että työnhakijoiden oikeudet ja velvollisuudet ovat paremmin tasapainossa.

Esityksen mukaan uudistus vahvistaa työllisyyttä arviolta noin 9 500—10 000 työllisellä. Työllisyysvaikutusten arvioidaan syntyvän täysimääräisesti vuodesta 2025 alkaen. Samalla henkilöstön määrää lisätään noin 1 200 henkilötyövuodella.

Valiokunta pitää uudistuksen tavoitteita kannatettavina ja tärkeinä ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muutamien huomioon ja lausumaehdotuksin, jotka käyn nyt läpi tässä puheenvuorossani.

Puhemies! Esityksessä ehdotettu työnhakijan palveluprosessi koostuu alkuhaastattelusta ja siinä sovittavasta työllistymissuunnitelmasta ja työnhakukeskusteluista. Valiokunta pitää tärkeänä, että palveluprosessia koskevat säädökset sisältävät eri työnhakijaryhmiä koskevia poikkeuksia ja että työnhakijaa tuetaan nykyistä tiiviimmin jo työnhaun alkuvaiheessa. Valiokunta korostaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan tavoin, että mallin toimeenpanossa tulee varmistaa, etteivät erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat työnhakijat, kuten nuoret tai työ- ja toimintakyvyltään rajoittuneet, jää työttömyysturvan ulkopuolelle lisääntyneiden velvoitteiden tai järjestelmän monimutkaisuuden vuoksi.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että palveluprosessi on kaavamainen ja tarkkaan säännelty eikä jätä viranomaiselle juurikaan mahdollisuutta tarkoituksenmukaisiin poik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

keamiin työnhakijoiden yksilöllisten tilanteiden mukaisesti. Lukuisat poikkeukset tekevät prosessista kuitenkin monimutkaisen työnhakijalle. Useat asiantuntijat peräänkuuluttivat enemmän harkinnanvaraa sen suhteen, millainen työllistymispolku työnhakijalle hänen tarpeidensa mukaan järjestetään ja millainen työnhakuvelvollisuus hänelle asetetaan.

Valiokunta esittää ensimmäisenä lausumaehdotuksenaan, että hallitus seuraa tarkasti valitun sääntelymallin vaikutuksia työllisyyden kehittymiseen, palvelun onnistumiseen ja kuntakokeilujen edistymiseen kiinnittäen erityisesti huomiota yksityiskohtaiseen sääntelyn toimivuuteen sekä antaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle edellä mainituista seikoista selvityksen vuoden 2023 loppuun mennessä. Hallituksen on tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi.

Puhemies! Valiokunnalle esitettiin vakava huoli määrärahojen riittävydestä uudistuksen toimeenpanoon ja sen toteuttamiseen. Resurssitarvetta kasvattaa paitsi työntekijöiden nykyistä tiiviimpi kohtaaminen, myös lainsäädännön toimeenpanoon liittyvät velvoitteet ja toimitilaratpeet. Valiokunta tähdentää, että työllisyystavoitteiden toteutumisen kannalta avainasemassa ovat riittävät resurssit vahvaan palvelutarpeen arviointiin ja yksilöllisten ratkaisujen hakemiseen. Lisäksi on huolehdittava siitä, että tietojärjestelmien kehittämiseen, henkilöstön kouluttamiseen, perehdyttämiseen ja työnohjaukseen sekä toimitilojen järjestämiseen on riittävät määrärahat.

Valiokunta edellyttää toisena lausumaehdotuksenaan, että TE-toimistojen ja kokeilukuntien määrärahan riittävyttä laadukkaiden palveluiden järjestämiseksi sekä niiden oikeasuhtaista jakautumista kuntien ja TE-toimistojen kesken seurataan tarkasti ja että tarvittaessa toimintaan ohjataan lisää määrärahoja valtion lisätalousarviossa tai talousarviossa vuodelle 2020.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä lähdetään siitä, että ellei kyseessä ole työnhakijan työkyvyttömyys, työnhakijalle asetetaan työttömyyskorvauksen saamisen edellytykseksi velvollisuus hakea 1—4 työmahdollisuutta yhden kuukauden tarkastelujaksolla. TE-toimistolla tai kunnalla ei hallituksen esityksen mukaan ole mahdollisuutta harkita velvollisuuden asettamatta jättämistä, vaan lukuun ottamatta 7 §:ssä säädettyä tilannetta TE-toimisto tai kunta voi harkintansa mukaan alentaa velvollisuuden yhteen, kahteen tai kolmeen hakuun. Velvollisuutta ja sen alentamista harkittaessa TE-toimiston tai kunnan tulee esityksen mukaan ottaa huomioon henkilön työkokemus, koulutus ja muu osaaminen sekä työkyky ja hänellä mahdollisesti oleva ammattitaitosuoja ja nämä suhteutettuna alueen työmarkkinatilanteeseen.

Tähän valiokunta on puuttunut ja ehdottaa lakia muutettavaksi niin, että työnhakuvelvollisuus voidaan jättää myös kokonaan asettamatta, jos juuri tietyllä henkilölle ei tietyllä alueella tietyllä tarkastelujaksolla tosiasiaassa ole haettavana sellaisia työmahdollisuuksia, joihin hän voisi työllistyä. Valiokunnan mielestä tällaiset tilanteet ovat mahdollisia, jolloin on kohtuutonta asettaa työttömyyskorvauksen saamisen edellytykseksi määrällinen työnhakuvelvoite.

Lisäksi valiokunta muutti lakia niin, että tilanteessa, jossa TE-toimisto tai kunta katsoo, että täyttä työnhakuvelvollisuutta ei voida asettaa, velvollisuutta on alennettava eikä alentamista enää siinä vaiheessa voi harkita. Koska työnhakijan tai työmarkkinoiden tilanne saattaa muuttua, työnhakuvelvollisuutta tulee harkita aina yksi tarkastelujakso kerrallaan. Mietinnössä korostetaan, että jos kyseessä on sellainen tilanne, että työvelvollisuutta ei voida asettaa, täytyy työnhakijalle tehostetusti tarjota palveluita, jotka parantavat hänen mahdollisuuksiaan työllistyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen esityksessä ehdotetun sääntelyn monimutkaisuudesta ja vaikeaselkoisuudesta. Valiokunta edellyttää kolmantena lausumaehdotuksenaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työvoimapalveluita ja työttömyysturvaa koskevan sääntelyn ymmärrettävyyden ja ennakoitavuuden parantamiseksi sekä antaa asiassa selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2023 loppuun mennessä.

Puhemies! Mietintöön jätettiin kaksi vastalauseetta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lehto.

18.57 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Tänään siis puhutaan aktiivimalli kakkosesta. Tästä on tullut paljon sähköposteja ja puheluita, että ei kai tämä mene läpi. Ei menisi, jos perussuomalaiset saisivat päättää.

Aloitan tässä pienellä siteerauksella, joka on ollut Aamulehdessä 6.1.2018: ”Hallituksella on täysin väärä käsitys työttömistä ihmisistä. Hallitus pitää kaikkia työttömiä laiskoina ja saamattomina. Mikä on harjoitetussa politiikassa taustalla? Ihmiskuvan vääristyneisyys johtaa aktiivimallin ja pakkohaun kaltaisiin älyttömyyksiin.” Tämä sitaatti oli haastattelusta, jossa haastateltiin SDP:n silloista puheenjohtajaa Antti Rinnettä.

Arvoisa puhemies! Kaikkien asiakkaiden kaavamainen haastattelu ei tue millään lailla yksilöllistä asiakaspalvelua ja vie tarpeettomasti vähäisiä resursseja. Vaikka aktiivimalli 2 -esitystä kutsutaan pohjoismaiseksi malliksi, niin missään muussa Pohjoismaassa ei ole vastaavaa mallia. Tanskassa on tehty kokemukseen perustuvia muutoksia ja lisätty kuntien itsemääräystä ja asiakasprosessien räätälöintiä, painopisteenä enemmän osaaminen ja työllisyyden pysyvyys.

Muun pohjoismaisen tason saavuttaminen edellyttäisi vielä noin 200 miljoonan euron lisäpanostuksia resursointiin. Kuntakokeilut ovat jo nyt tuoneet palveluihin lisää jonoja ja katkoksia. Resurssivaje ja haastatteluvelka on suuri. On siis jo nykyisellään suurta ruuhkaa ja palveluviivästyksiä, eikä tehtävistä suoriuduta. Resursseja pitää lisätä myös asiakkuuksien pitkittyessä. Alkuhaastattelun jälkeen pitää olla mahdollisuus räätälöidä asiakkaan oma tarve ja tilanne työnhakumahdollisuuksista ja tapaamisista. Noin kolmannes työttömyysjaksoista päättyy kolmen kuukauden kuluessa, ja resurssien käyttö näihin on tuhlausta ja vie aikaa heiltä, jotka tarvitsevat lisätukea.

Hallituksen esitys keskittyy liiallisesti yksityiskohtaiseen sääntelyyn, mitattavuuteen, määrään ja määrän tavoitteluun laadun ja vaikuttavuuden sijaan. Lain tiukka määrämuotoisuus ja hyvin yksityiskohtaiset määrittelyt eivät ota huomioon asiakkaiden tilanteiden yksilöllisyyttä ja monimuotoisuutta eivätkä jätä asiakaspalveluhenkilöstölle tarvittavaa joustovaraa toiminnassa. Yksityiskohtaisen sääntelyn sijaan pitäisi panostaa yksilölliseen palveluun. Nyt on riskinä, että kaavamaisen suoritennormien muodollinen täyttäminen syrjäyttää työllisyyden edistämisen.

Työllisyysvaikutukset tässä mallissa on arvioitu jätävän vaatimattomiksi. Hakuveloitteen vaikutusten työllisyyteen on arvioitu olevan noin 2 000 henkilöä.

Suomessa on lukuisia kertoja aikaisemmin uusittu haastattelujen ja työnhakusuunnitelmien päivittämisen määräaikoja ja käynnistetty työllisyyden parantamiseen tähtääviä ohjelmia, joiden tavoitteiden saavuttaminen on jäänyt puolitiehen riittämättömien resurssien vuoksi. Ongelmaksi tämä muodostuu niille työttömille, joilta puuttuvat sopivat työpaikat ja työnantajat, joille jättää työhakemus. Tästä nousee erilaisia väliinputoajien ryhmiä. Kai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

kille työnhakijoille ei ole esimerkiksi asuinpaikan, koulutuksen, työkokemuksen, ammattialan, kielitaidon, sosiaalisen tai terveydellisen syyn vuoksi riittävästi työpaikkoja haettavaksi joka kuukausi.

Vaikka laissa pyritään ottamaan huomioon jonkin verran näitä poikkeuksia, se ei tarkoita sitä, että käytännössä kaikkia näitä asioita voidaan objektiivisesti arvioida jokaisen työttömän kohdalla. Malli suosii käytännössä niitä työttömiä, joilla on hyvät työllisyysnäkyvät, ja koska myös heille on asiakaspalvelua aiempaa enemmän, malli syrjäyttää niitä työttömiä, joilla on vastaavasti lähtökohtaisesti vaikeuksia löytää töitä, joita hakea.

Arvoisa puhemies! Jatkan kohta vielä tästä asiasta paljon, mutta haluan tässä vaiheessa tuoda esille perussuomalaisten vastalauseen, joten teenkin meidän vastalauseemme mukaisen ehdotuksen, että eduskunta hylkää hallituksen esitykseen HE 167/2021 vp sisältyvät 1. ja 3.—6. lakiehdotukset sekä hylkää esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen muilta osin paitsi 2 a luvun 1 §:n ja 4—7 §:n ja 8 §:n 1 momentin muutettuina.

Samalla teen lausumaehdotuksen, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee eduskunnan käsittelyyn työttömyysturvainsäädännön uudistuksen, jonka lähtökohtana on työnhakijan yksilöllisten tarpeiden huomioiminen ja jonka käytännön toteuttamiseen on varattu riittävä rahoitus sekä muut resurssit.”

Arvoisa puhemies! Esitän, että perussuomalaisten vastalause otetaan käsittelyn pohjaksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja sitten edustaja Slunga-Poutsalo.

19.04 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! On hankala kutsua tätä todellakin pohjoismaiseksi malliksi, kun vertailukelpoisuus Pohjoismaihin puuttuu. Edustaja Lehto tuossa vetosikin hyvin Tanskan malliin, ja siihen Tanskan malliin vetoan itsekkin siinä mielessä, että oltaisiin tehty ne muutokset, mitä Tanskassa on nyt tehty, siihen Tanskan alkuperäiseen tiukkaan linjaan, johonka tämä meillä tänään käsittelyssä oleva malli ehkä vertautuu.

Suomessa on noin 250 000 työtöntä tämän päivän tarkistuksen mukaan, ja jos me halutaan työnhaun tilanteessa laadullisesti hyvää ja kattavaa haastattelua tämmöisen ”mitä kuuluu” -keskustelun sijasta, kerkeää yksi työntekijä haastattelemaan noin 5—6 henkeä päivässä eli noin 50—60 henkeä kahdessa viikossa, minkä jälkeen tämä alkuruljanssi alkaa alusta. Tästä voitaisiin laskea se, minkälainen määrä työtunteja tähän menee, että me päättäisiin kunnolla haastattelemaan nämä kaikki työttömät.

Me ollaan varmaan kaikki sitä mieltä, että joustavuus tässä esityksessä olisi ollut paikallansa. Kiitänkin valiokunnan puheenjohtajaa ja koko valiokuntaa siitä, että valiokunnan lausunto oli kriittinen, mutta on se huoli, mikä meidän ryhmällä on, että tämä kriittinen lausunto niine muutamine lausumineen ei vielä riitä. Kun me oltaisiin otettu vielä yksi kierros uudelleenvalmistelua, vähän sitä byrokratiaa, kaavamaisuutta ynnä muuta pois, niin tästä oltaisiin saatu sellainen kokonaisuus, josta voisi olla oikeasti jotain hyötyä. Meillä on vilpittön huoli siitä, että rakennamme mallia, joka on byrokraattinen, kallis ja kankea eikä saavuta sitä, mitä toiveita sille esitykselle on tuotettu.

Tästä kautta kannatan edustaja Lehdon esittämää vastalauseetta ja vastalauseen asettamista vertailluksi pohjaksi.

Olisi ollut kauhean kiva, että me oltaisiin saatu tästä aikaiseksi sellainen rakennelma, joka tuottaisi sitä tulosta, mitä nämä kuntakokeilutkin pyrkivät tuomaan esille, eli sitä alu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

eellista ketteryyttä, joka ottaa huomioon sen alueen erityispiirteet mutta myöskin työnhakijoiden erityispiirteet paljon joustavammin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Taimela.

19.07 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Minä ajattelen, että kaikki teot, joilla vahvistamme työllisyyttä ja nostamme työllisyysastetta, on tehtävä. Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on vahvistaa työllisyyttä arviolta vajaalla 10 000 työllisellä. Työvoimapolveluiden uudistaminen on ollut vahvasti koko hallituskauden ajan prioriteettina hallituspuolueilla. Tavoitteena on kehittää työnhakijoiden palveluja niin, että jatkossa on nykyistä enemmän kasvokkain tapahtuvaa henkilökohtaista palvelua, joka sitten myös aidosti tukee työnhakua ja työllistymistä.

Työllistymissuunnitelman kautta työnhakijalle asetetaan määrällinen työnhakuvelvollisuus työttömyysturva-oikeuden jatkumisen edellytyksenä. Mikä tärkeää, tässä uudistuksessa mahdollisista laiminlyönneistä johtuvien korvauksettomien määräaikojen kestoa porrastetaan ja niitä muutetaan nykyistä kohtuullisemmiksi.

Kun pohjoismaista työvoimapolvelumallia on arvosteltu aktiivimalliksi, haluan kertoa, että viimeisenkin syyn tuohon arvosteluun vei valiokunnan käsittely. Valiokunnan kuulemiskierroksen jälkeen teimme hallituksen esitykseen erittäin tärkeän muutoksen. Työnhakuvelvollisuus voidaan jättää asettamatta kokonaan, ellei työnhakijan haettavissa ole sellaisia työmahdollisuuksia, joihin hän voisi työllistyä, kun otetaan huomioon hänen työkokemuksensa, koulutus ja muu osaaminen sekä tietysti työkyky. Tähän kuuluu myös ammattitaitosuoja. Näin ollen ei muodostu kohtuuttomia tilanteita muun muassa pitkäaikais-sairaille työttömille tai työttömille, joiden mahdollinen työmatka muodostuisi jo kohtuuttomaksi. Tämä olisi hyvä muistaa meidän kaikkien edustajien.

Arvoisa puhemies! Valiokuntatyössä saimme kuulla melko rapsakkaa arvostelua esityksen kaavamaisuudesta ja resurssien riittävyydestä. Työttömien kohdalla pitää muistaa yksilölliset tarpeet ja yksilölliset tilanteet. Näihin ongelmakohtiin liittyen teimme valiokunnassa kolme lausumaa, joiden henki on hyvinkin kriittinen, ja tämä on käynyt tässä salityössä nyt jo esillekin. Niiden kaikkien sisältö liittyy sen vahvaan seurantaan, onnistutanko tavoitteissa, kiinnitetäänkö huomio aidosti palvelun laatuun eikä määrään. Lisäksi määrärahojen riittävyyttä pitää voida tarkastella, ja tarvittaessa toimintaan on ohjattava lisää määrärahoja. Tarvittaviin määrärahoihin liittyvät paitsi henkilöstöresurssit myös toimitilojen ja tietojärjestelmien vaatimat määrärahat. Uskaltaisin sanoa, että voimakkaat lausumat, joista sitten myös edellytetään selvityksiä vuoden 2023 loppuun.

Arvoisa puhemies! Aivan tähän loppuun sanon sen, minkä sanoin kyselytunnillakin: kun työvoimapolveluita uudistetaan, niin kuin aika paljon on uudistettu ja tullaan uudistamaan tämän vaalikauden aikana, niin muun muassa kuntien ja TE-palveluiden yhteistyön pitää olla täysin saumatonta, muuten nämä lain henget ja lain asettamat tavoitteet eivät voi täyttyä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

19.10 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi sanon sen, että kokoomus kannattaa tätä esitystä. Meillä on sellainen toimintatapa, että me kannatamme samoja asioita silloin, kun me olemme hallituksessa, ja silloin, kun me olemme oppositiossa. Ja tämä esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

tys oli hyvin pitkällä viime vaalikauden lopulla, mutta silloin silloiselta hallitukselta lopui rohkeus sen asian viemisestä, koska se sai erittäin vahvan reaktion aikaan. Tällä kertaa tällaista reaktiota ei ole tullut esimerkiksi ay-liittojen puolelta, ja se on ihan hyvä, että tämä asia nyt menee eteenpäin. Tämä ei tarkoita suinkaan sitä, että me kannatamme kaikkea, mikä on tässä hallituksen esityksessä sisällä, ja sen takia me olemme myös esittäneet vastalauseen asialle. Mutta korostan siis sitä, että isossa kuvassa tulemme tätä kannattamaan emmekä äänestä hylkäämisen puolesta, jota perussuomalaiset ovat täällä esittäneet.

Mutta olemme tehneet muutosesityksen ensimmäisen lakiehdotuksen 6 §:ään, josta huomenna tullaan täällä äänestämään. Ja se liittyy nimenomaan tähän kaavamaisuuteen, ja siinä olen hyvin, hyvin pitkälle samaa mieltä sen kanssa, mitä edustaja Lehto täällä sanoi ja mihin myöskin valiokunnan enemmistön lausunto kriittisyydessään tavallaan liittyy, vaikka se ei niin pitkälle menekään.

Olen nyt ollut kansanedustajana lähes 18 ja puoli vuotta, ja täytyy sanoa, että montaa kertaa en muista, että asiantuntijakuuleminen on ollut niin tyrmäävä kuin se on ollut tässä asiassa. Ja mihin se tyrmäys liittyi? Se liittyi nimenomaan niiden toimijoiden näkemyksiin, niiden kaupunkien edustajien näkemyksiin, jotka käytännössä tulevat tätä soveltaamaan. Ja he nimenomaan kritisoivat esimerkiksi tätä alkukartoitusta. Kuten täällä Slunga-Poutsalo mainitsi, niin Tanskan mallikin on nykyään sellainen, että siihen alkukartoitukseen panostetaan todella voimakkaasti ja ohjataan siitä sitten työnhakija oikealle polulle — kuka tarvitsee koulutusta, kuka tarvitsee ehkä työharjoittelua ja kuka tarvitsee jotain muuta työllistyäkseen — että hän saa oman polkunsä, koska kaikkien työttömien polku takaisin työelämään on erilainen. Sen sijaan nyt tarjotaan sellaista mallia, jossa määrätään, että tämän alkuhaastattelun jälkeen on viisi täydentävää työhaastattelua kolmen kuukauden aikana jokaiselle työnhakijalle, ja tässä ei ole järjen hiventäkään.

Me esitämme sitä, että luotetaan siihen virkailijaan ja hänen arvioonsa, ja haluamme, että se kohta muutetaan niin, että ”tarpeelliseksi arvioimansa määrän näitä haastatteluja”. Se on ihan varmaan tärkeää, että niitä on kasvokkain, mutta on itsestään selvää, että, kuten täällä jo aiemmin kerrottiin, kun moni työllistyy ensimmäisen kolmen kuukauden aikana, niin mitä järkeä on viisi kertaa haastatella? Tai sitten siellä on henkilöitä, jotka menevät opiskelemaan tai muuta. Eli kyllä tässä pitäisi olla järjen käyttö sallittua. Ja se on tämän esityksen ehdoton heikkous, että sitä järjen käyttöä ei ole sallittu.

Arvoisa puhemies! Toinen kohta vielä. Se on hyvä asia, että tähän lisätään näitä resursseja 70 miljoonalla eurolla, mutta se ei ole riittävä, jotta me saadaan sitä kasvokkaista kohtaamista riittävästi ja jotta voidaan panostaa enemmän niihin työnhakijoihin, jotka tarvitsevat enemmän apuja, ehkä kuntoutustyyppisiä toimenpiteitä, työharjoitteluja ja muita. Ja sen vuoksi olemme vaihtoehtobudjetissamme esittäneet tähän 20 miljoonan euron korotusta, joka auttaisi ainakin osaltaan tähän — voi olla, että sekään ei riitä, mutta se on kuitenkin vielä huomattava parannus siihen nähden, mitä hallitus on tähän esittänyt — jotta me oikeasti päästäisiin siihen, mitä Tanskassa on saavutettu.

Ihan lopuksi haluan sanoa siitä Tanskan mallista sen, että sen kaikkein suurin saavutus on se, että ihmisten ei tarvitse pelätä työttömäksi jäämistä, koska lähes kaikki työllistyvät hyvin nopeasti ja työttömyysturva on korkea siinä alkuvaiheessa. Ja se on aikamoinen saavutus. Silloin työmarkkinat toimivat joustavasti ja ihmisten toimeentuloturva on hyvällä tasolla. Siihen tulisi meidänkin pyrkiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

19.15 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää valiokunnan puheenjohtajaa hyvästä mietinnön esittelystä ja myös valiokunnan jäseniä ansiokkaista puheenvuoroista. Tosiaan työvoimapalveluiden uudistamisen tavoitehan tässä on kehittää työnhakijoiden palveluja, että työnhakijalle tarjotaan työnhaun alussa nykyistä enemmän henkilökohtaista ja yksilöllistä tukea työnhakuun ja sitä kautta työllistymiseen. Lisäksi tässä uudistuksessa keskeistä on tämä työsuunnitelmassa työttömälle työnhakijalle asetettava määrällinen työnhakuvelvollisuus työttömyysturvaoikeuden jatkumisen edellytyksenä.

Olen myös samaa mieltä monenkin valiokunnan jäsenen kanssa siitä, niin kuin tässä kuulemisessakin tuotiin esille, että kyllähän tästä aika kaavamainen malli on tulossa, mutta kyllä minä haluan nähdä tässä paljon hyvääkin, ja en lähtisi sille linjalle, mitä perussuomalaiset ovat esittäneet, että nyt olisi joku täysin väärä käsitys siitä työttömästä suomalaisesta, joka sitä työtä hakee. Jokaisella suomalaisella lähtökohta on se, että he haluavat töihin. He haluavat löytää mahdollisuuden kehittää itseään, löytää sen työpaikan ja sitä kautta saada omaan elämäänsä lisää sisältöä. Totta kai työtön työnhakija kaipaa osaamiseensa kehittämistä, ja hän tarvitsee osaamisen kehittämisen lisäksi myös erinäköisiä muitakin palveluita. Kyllä minä uskon näin, että kun kunnissa tullaan tätä työllisyyden hoitoa edistämään ja tekemään, niin kyllä siellä sitten autetaan myös näissä lisäpalveluissa.

No, puhemies, tässä jo edustaja Taimela toi esille, että eihän tässä nyt semmoisesta aktiivimalli kakkosesta ole kyse, kun valiokuntakin ehdottaa mietinnössään, että tämä työnhakuvelvollisuus voidaan jättää asettamatta, ellei työnhakijan haettavissa ole sellaisia työmahdollisuuksia, joihin hän voisi työllistyä, kun otetaan huomioon hänen työkokemuksensa, koulutuksensa ja muu osaamisensa sekä työkykynsä ja hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattisuoja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkynen, Jukka.

19.18 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Työväenpuolue SDP ajaa työministerin johdolla kovaa linjaa suomalaisia työttömiä kohtaan. Työttömien Keskusjärjestön puheenjohtaja onkin todennut, että työnhaku itsessään ei lisää työpaikkoja, joten tässä hallituksen esityksessä on iso määrä ongelmia. Yksi keskeinen ongelma on se, että malli ei ota huomioon työttömien yksilöllisiä tilanteita. Esimerkiksi ulosoton asiakkaana oleva työtön on erityisen hankalassa asemassa, kun ulosoton suojaosan alaraja on aivan liian pieni eikä juurikaan kannusta työn vastaanottamiseen.

Kotitalouksien velkaantuminen on lisääntynyt, eikä velkoja lyhennetä osa-aikatyöllä eikä huonosti palkatulla kokoaikatyölläkään. Suomalaisten pieni- ja keskituloisten palkan-saajien ostovoima on tällä hetkellä heikkoa. Korkea verotus ja elinkustannukset eivät kannusta työntekoon, eikä tämä kyseessä oleva hallituksen esitys tuo ratkaisuja näihin ongelmiin, vaan työttömien juoksuttamisen sijaan tarvitaan kannustuksia työn vastaanottamiseen.

Hallituksen olisi syytä vetää tämä niin sanottu aktiivimalli kakkonen ja sen esitys pois. Istuvat hallituspuolueet vastustivat voimakkaasti Sipilän aktiivimallia, joka oli huomattavasti lievempi verrattuna aktiivimalli kakkoseen. Asiantuntijat ovat tyrmänneet tämän työttömiä kurittavan linjan — miksi siis ajetaan tätä työttömiä rankalla kädellä kurittavaa esitystä?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten valiokuntaryhmä jätti tästä hallituksen esityksestä hyvillä perusteilla vastalauseensa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Malm.

19.20 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Tässä on nyt käyty paljon tätä keskustelua siitä, minkälaisista uudistuksista on kyse, mutta myös siitä, että olisi kyseessä jonkinlainen aktiivimalli kakkonen. Ja kun tässä edellinen puhuja mainitsi, että Sipilän hallituksen aktiivimalli oli parempi kuin tämä, niin minäpä nyt kerron nämä erot tässä, niin että selviää, mikä oli ero siihen edelliseen ja miksi tästä ei edes voi puhua samana päivänä kuin siitä aktiivimallista, jonka tämä hallitus kumosi.

Ensiksi haluan kuitenkin kiittää meidän valiokunnan puheenjohtajaa hyvästä pohjatyöstä, että voin perehtyä vain näihin kysymyksiin.

Ensimmäisenä haluaisinkin huomauttaa siitä, että tällä tuodaan palveluita: 1 200 TE-virkailijaa lisää, jotka oikeasti tulevat lähelle ihmistä ja auttavat ihmistä kasvokkain ihan juuri niissä tarpeissa, mitä työnhakija tarvitsee. Sen sijaan siinä Sipilän aktiivimallissa työttömät laitettiin varta vasten räätälöidyille kursseille, joilla he sitten istuivat ja näennäisesti olivat työllistymiskelpoisia sen jälkeen.

Toinen on sitten nämä sanktiot. Tässä sanktiot puolittuvat. Tässä mallissa ei rangaista siitä, jos ei löydy työtä. Sen sijaan jos ei löytänyt itselleen työtä sillä Sipilän aktiivimallilla, niin siitä seurasi se, että tuli karenssia. Tässä sitä mahdollisuutta ei ole.

No, kun on näitä oikeita tapaamisia jo oikeita yksilöitä, jotka keskenään keskustelevat, niin siitä oikeasti voi tulla apua. Sen sijaan meillä on ollut tässä työllistymispolitiikassa myös vaihe, jossa työttömät ovat joutuneet puhumaan puhelinvastaajan kanssa. Sitäkö perussuomalaiset nyt haikailevat takaisin, että työttömät voivat keskustella puhelinvastaajan kanssa siitä, kuinka tässä nyt pitäisi työllistyä?

Ja sitten ihan viimeiseksi tämä huonosti palkattu työ. Luojan kiitos se ei ole hallitus eikä se ole eduskunta, kuka palkkapolitiikasta päättää, vaan ne ihmiset, jotka ihan oikeasti sitä palkkatyötä tekevät, on se sitten julkinen sektori tai yksityinen sektori. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

19.22 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on noin sentin paksu lakiesitys, ja on tietenkin hyvä, että tätä asiaa puidaan täällä ja yritetään löytää siihen ratkaisuja. Haluan kuitenkin lakiesitykseen liittyen nostaa esille semmoisia asioita, joihin itse olen kiinnittänyt huomiota.

Ensimmäisenä, mielestäni tämä uudistus ei ratkaise tätä ongelmaa. Se voi joiltain osin korjata sitä, mutta siinä on myös paljon ongelmia. Meillä on yhteiskunnassa — puhutaan, että meillä on — kohtaanto-ongelma eivätkä avoimet työpaikat ja työntekijät kohtaa, ja se on ihan totta. Meillä on noin kaksi- ja puolisataatuhatta työtöntä tällä hetkellä, mutta osa tätä ongelmaa on se, että meillä on työttöminä semmoisia henkilöitä, joiden valitettavasti ei kannata ottaa töitä vastaan.

Siellä on esimerkiksi ulosotossa olevia ihmisiä, ja tämä ulosoton suojaosuuden alaraja on niin alhainen, että he ovat niin kuin vähän heittäytyneet laakereille, koska tuntuu siltä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

että työhönmeno ei kannata. Sitten meillä on semmoisia ihmisiä, jotka kokevat, että työssä kulkemisen kulut, polttoainekulut ovat niin suuret, että ei kannata ottaa vastaan. Se riippuu tietenkin etäisyydestä ja tietenkin työn luonteesta. Osalla on semmoinen tilanne, että ei ole hyvää autoa, millä voisi ottaa työn vastaan, jos pitää esimerkiksi käydä eri työpaikoilla tai jos se työkohde on välillä tuossa suunnassa ja välillä tuossa suunnassa, ja siihen vain ei ole mahdollisuutta. Liikenneministeri ottikin esille jossakin vaiheessa, että pienituloisille pitkänmatkalaisille jossakin vaiheessa tilille ilmestyisi rahaa, mutta nyt on ilmeisesti peruttu sekin asia eikä sitä rahaa tulekaan sinne.

Sillä lailla, kun kuunteli äsken äskeisen edustajan puhetta, tuli mieleen se, ovatko kaikki hallituspuolueen jäsenet olleet tyytyväisiä valiokunnassa tähän asiaan. Jollakin lailla se on hyvä, että siellä on ollut kriittinen mielipide. [Aino-Kaisa Pekonen: Äärettömän kriittinen mielipide!]

Sitten mitä olen itse saanut yrittäjiltä palautetta, niin monet pienyrittäjät eivät ole vuosiin enää tätä kautta etsineet itsellensä työntekijöitä, vaan he ovat ottaneet niitä jostakin tämmöisten yritysten kautta tai sitten puskaradion kautta, eli kauhean hyvässä huudossa tämä ei ole tällä hetkellä.

Sitten silloin, kun viime kaudella astui voimaan tämä aktiivimalli, hallitus taisi olla Sipilän hallitus, ja siellä olivat kokoomus ja siniset. [Tuomas Kettunen: Perussuomalaiset olivat alkuun!] — Tuota niin, minun tietääkseni perussuomalaiset ovat äänestäneet sitä mallia vastaan. Edustaja Kettuselle tiedoksi, että voitte korjata virheelliset väittämäne. [Aino-Kaisa Pekonen: Perussuomalaiset hyväksyivät sen hallitusohjelmaneuvoittelussa!] — Semmoinen asia, mikä silloin tuli mieleen, oli se, että kun tämä on nyt niin kuin aktiivimalli ja tässäkin tietyllä tavalla annetaan keppiä, samalla tavalla kuin siinä edellisessäkin, niin joskus vain tuli mieleen, pitäisikö sitten olla semmoinen passiivimalli, jossa annettaisiin jotain porkkanaa. Voisiko se ollakin parempi konsti, että palkittaisiin jollakin tapaa niitä, jotka aktiivisesti hakevat työpaikkaa ja ovat saaneet sen? [Tuomas Kettunen: Joka passivoisi!] — No, tämä on aktiivimallikopio, ja tässä annetaan keppiä. Sitä tarkoitetaan, että jos olisikin vastakkainen malli, jonka voisi nimetä passiivimalliksi, ja siellä annettaisiin porkkanaa ja jollakin tavalla tuettaisiin niitä ihmisiä, jotka oikeasti hakevat työpaikkaa. — Ei niitä sähköpostilla tai puhelimella välttämättä saa. Niitä voisi hakea myös ihan paikallisesti käymällä yrityksissä ja olemalla läsnä. [Niina Malmin välihuuto]

Sitten tässä jotenkin niin kuin pistää silmään se, että nyt on arvioitu, että 1 200 ihmistä haetaan tänne lisää työntekijöitä. Mistä nämä aktiiviset, hyvät työntekijät tälle alalle löytyvät? Se ei tule olemaan kovin helppoa. Ei tämä käy ihan niin kuin naps, näin. Toki jos heidät otetaan sieltä työttömien joukosta, niin onhan heillä ainakin omakohtaista osaamista kyllä, ja voihan olla, että he ovatkin hyviä työntekijöitä.

Sitten semmoinen asia, mikä askarruttaa, on se, että kun tähän kuitenkin liittyy tietojärjestelmät, niin kuinka suuria panostuksia niihin tietojärjestelmiin sitten tehdään, mitä nämä 1 200 uutta työntekijää tarvitsevat.

Tuosta vielä haluaisin sen sanoa, että ehkä kaikista tärkeintä on se ensimmäinen kohtaaminen siellä ja se ensimmäinen yhteydenotto, ja siinä mielessä se Tanskan malli on hyvä, ja kannatan edustaja Lehdon tekemiä esityksiä. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lehto.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

19.30 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Tuossa aikaisemmin kun kuunteli edustaja Sastosta, niin ihan kuin hän olisi rivien välistä kiitellyt hallitusta, että nykyinen hallitus jatkoi Sipilän aktiivimalli kakkosen maaliin viemistä, että näin se nykyinen hallitus jatkoi Sipilän hallituksen linjoilla.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevassa aktiivimalli kakkosessa on siis suuri riski, että tässä monimutkaisessa mallissa erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien työttömien sanktiot lisääntyvät ja he putoavat työttömyysturvalta kokonaan toimeentulotuen piiriin. Työnhakuvelvollisuuteen sisältyy riski, että joidenkin työnhakijoiden kohdalla se johtaa sanktioiden välttelemiseen ja esimerkiksi epärealististen työhakemusten tekemiseen sen sijaan, että tavoitteena olisi työllisyyden edistäminen, todellinen työllisyyden edistäminen. Tällaisesta havaittiin merkkejä Sipilän hallituksen aktiivimallin vaikutusarvioissakin.

Karenssit aiheuttavat niiden pituudesta riippumatta huomattavia käytännön elämän ongelmia ja taloudellisia riskitilanteita. Etuuskatkokset johtavat edestakaiseen liikkeeseen työttömyys- ja sosiaaliturvan välillä, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. On myös huomattava, että tiukka työttömyysturvalainsäädäntö ja karenssikäytäntö on jo nyt ajanut merkittävän osan nuorista pitkäaikaiselle toimeentulotuelle. On mahdollista, että tämän mallin myötä toimeentulotuen käyttö tulee yleistymään myös muidenkin kohdalla.

Rahoitus ei riitä mallin laadukkaaseen toteutukseen. Tämä on tullut varsin selväksi. Henkilöstölisäys-, ict- ja muut kustannukset — sinne tarvitaan paljon enemmän rahaa kuin mitä nyt hallitus on ajatellut. Taloudellisia resursseja lisätään 40 prosenttia elikkä se 70 miljoonaa euroa. Mutta sitä voi verrata esimerkiksi palveluprosessin järjestämiseen, jonka kontaktit lisääntyvät nykyisestä vajaasta 900 000:sta noin 2,3–2,8 miljoonaan kontaktiin, eli kasvua on 150–210 prosenttia.

Esityksessä esitetyistä empiirisistä tutkimuksista todetaan, ettei hallituksen esityksen toteutustapa ole vaikuttavin, tehokkain ja taloudellisin tapa järjestää pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukainen palvelu — elikkä aktiivimalli kakkosen palvelu. Kannattaako rakentaa mekaanista järjestelmää, jos jo etukäteen tiedetään, että vaikutukset ovat vähäisiä? Vaikuttavampaan lopputulokseen päästään, jos ne kohdennettavat resurssit laitettaisiin niihin asiakkaisiin, jotka todella tarvitsevat tätä palvelua. Työnhakuvelvoite voi johtaa siihen, että työpaikkamarkkinointi julkisiin työvoimapalveluihin tyssää, koska on pelko, että tulee liikaa sopimattomia hakemuksia. Niitä voidaan lähettää tulevaisuudessa jopa 14 miljoonaa kappaletta vuodessa. Sääntely vie myös asiakaspalvelussa työskenteleviltä osajilta mielekkyyttä toimia työllisyyden hoidon asiakaspalvelutehtävissä sekä muodostaa luottamuksellisia asiakassuhteita, jos henkilöstöllä ei ole mahdollisuutta rakentaa asiakkaiden palveluprosesseja tarvepohjaisesti. Muutoksella on vaikutusta osaavan työvoiman saatavuuteen työllisyyspalveluissa sekä toiminnan tuloksiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

19.34 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä aikaisemmin edustaja Mäenpää nostatteli yhteiskunnan haasteita ja pitkiä etäisyyksiä ja toi myös sitten esille tämän ulosoton suojaosan alarajan vedoten siihen, että kaikilla ei kannata ottaa työtä vastaan. Nämä ovat valitettavia asioita, mutta sitten kun tässä puhutaan aktivoinnista ja passiivoinnista, niin täytyy kyllä edelleenkin muistaa se, että aina politiikan tekemisen keskiöön pitäisi asettaa ihminen. Moni suomalainen hakee tänä päivänä työtä, moni on saattanut joutua työttömäksi ihan syyttömänä, niin sanotusti, ja halutaan löytää seuraava uusi työpaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

ka. No, nyt tämä uusi lainsäädäntö, josta nytten käydään keskustelua, luo mahdollisuuksia työtä hakeville ihmisille löytää se uusi työpaikka ja sitä kautta mennä elämässä eteenpäin.

Se on, puhemies, ihan totta, että tämä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö tästä asiasta on kriittinen ja myös asiantuntijakuulemisissa tuotiin haasteita esille, mutta valiokuntahan on pitänyt tärkeänä, että tämän valitun sääntelymallin vaikutuksia työllisyyden kehittämiseen, palvelujen onnistumiseen ja kuntakokeilujen edistymiseen seurataan nyt tarkasti. Eduskunnalle tulee antaa selvitys vuoden 2023 loppuun mennessä, ja tähän on valiokunnan lausumaesityksenä. Tämä on hyvä, arvokas lausumaesitys.

Haluan vielä muistuttaa myös opposition suuntaan siitä, että ei nyt ajateltaisi sillä lailla, että se työtön tai työtä hakeva ihminen haluaisi olla työtön. Hän haluaa löytää uutta työtä, ja nyt etsitään uusia mahdollisuuksia, uusia polkuja työpaikan löytämiseksi, ja tämä on yksi vaihtoehto.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

19.36 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia tästä keskustelusta ja kiitoksia valiokunnan puheenjohtajalle tästä hyvästä esittelystä, joka äsken tässä oli.

Olen itsekin tehnyt töitä entisessä elämässäni työttömien ja pitkäaikaistyöttömien, osatyökykyisten ihmisten parissa ja muistan sen, että kun käytiin neuvotteluja työvoimaviranomaisten kanssa, niin suurena ongelmana oli se, ettei ollut tarpeeksi välineitä, joilla olisi voitu auttaa näitä ihmisiä. Olen myös itse ollut tekemässä työllisyysuunnitelmia työttömille, ja silloinkin nämä prosessit usein jäivät siihen, että tehtiin työllisyysuunnitelma, mutta sen jälkeen ei välttämättä koko ihmistä nähty kuin korkeintaan siinä vaiheessa, kun hän haki sitten toimeentulotukea, koska työskentelin silloin sosiaalitoimistossa näiden ihmisten parissa ja tein näitä työllisyysuunnitelmia yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa.

Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu aivan kuten täällä rangaistaisiin nyt työttömiä. Kuitenkin me tiedämme kaikki, että meillä on ollut kautta historian lainsäädäntö, joka edellyttää, että työttömyysturvan saamisen ehtona on, että henkilö on työmarkkinoiden käytettävissä. Jos hänelle tarjotaan työtä ja hän ei pysty sitä vastaanottamaan, niin hänen pitää se perustella, jotta hän ei menetä työttömyysturva-oikeuttaan. Tämä on ollut luonnollinen osa meille kaikille tämän historian aikana. Siinä ei mitään uutta ole.

Kun täällä on peräänkuulutettu, että tämä olisi aktiivimalli kakkonen, niin sekin kuulostaa oudolta, koska täällä on jo useamman kerran tuotu esiin erot siinä, minkä takia kyse ei ole aktiivimalli kakkosesta: tässä on ihmiskäsitys aivan erilainen kuin edellisen hallituksen tekemässä esityksessä, joka rankaisi ihmistä. Jos hän ei löytänyt töitä, niin häntä rangaistiin siitä, vaikka olosuhteet eivät olisi mahdollistaneet hänelle työllistymistä ja vaikka hän olisi tarvinnut viranomaisten tukea, ja jos sitä ei ollut saatavilla, niin häntä rangaistiin siitäkin. Elikkä kyllä tämä lähtökohta koko tälle lainsäädäntöesitykselle on aivan erilainen kuin se, mikä viime kaudella oli. Nyt lähtökohtana on se, että ihmiselle haetaan ihmisen kanssa yhdessä ratkaisua hänen elämäntilanteeseensa, on sitten kyse työllistymisestä tai osaamisen tarpeesta tai muista kysymyksistä.

Erityinen asia, mistä tässä esityksessä pidin, on se, että nyt tähän työnhakijan alkuprosessiin ja alkuhaastatteluun panostetaan erityisesti. Tässä yhteydessä siihen panostetaan ja tehdään työllisyysuunnitelma ja sitten haetaan mahdollisesti täydentävän työnhakukeskustelun kautta ratkaisuja, elikkä ihmistä ei jätetä yksin, vaan hänen mukanaan ollaan ajanjakso, jolloinka hänelle etsitään yhdessä ratkaisua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

Arvoisa puhemies! Siirryn tuonne pönttöön. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Puhemies Anu Vehviläinen: Olkaa hyvä.

Arvoisa puhemies! Elikkä erityisesti pidin todellakin siitä ja näen erittäin hyvänä sen, että nyt panostetaan tähän ihmisen kohtaamiseen ja työllisyysuunnitelmaan ja hänen elämäntilanteensa arviointiin, mitä mahdollisia toimenpiteitä hän tarvitsee, jotta hän tulevaisuudessa työllistyisi. Monesti tämmöisessä elämäntilanteessa, jos ihminen on ollut vähän aikaa työttömänä ja on koulutettu sellaisiin mahdollisiin työtehtäviin, että tämä työllistyminen onnistuu helposti, asiat menevät tietenkin ihan eri tavalla, mutta jos ihmisellä on henkilökohtaisia vaikeuksia tai ongelmia osaamisen tai terveyden kautta, niin silloin tämänlaisen ihmisen läsnäolo siihen työllistymiseen ja usko siihen, että voi vielä tulevaisuudessa työllistyä ja hankkia toimeentulonsa työllistymisen kautta, tukee ihmisen elämänhallintaa ja sitten myös tulevaisuudensuunnitelmia.

Täällä on peräänkuulutettu ja keskusteltu, pohdittu tätä kaavamaisuutta. Kaavamaisuudessa on hyvät ja huonot puolet. Se tuo tilanteeseen ryhtiä, se tuo sille prosessille ryhtiä, mutta on täysin selvää, että sen pitää olla kehikko ja se kaavamaisuus pitää tuon kehikon, mutta nämä prosessit käydään yksilöllisesti ihminen edellä. Sitä kautta, kun katsoin näitä lausumia, joita valiokunta on tähän tuonut, se kuvaa sitä kriittistä näkökulmaa ja vakavuutta siinä, miten tähän asiaan on suhtauduttu. Haluan kiittää myös valiokuntaa näistä vahvoista, hyvistä lausumista, jotka edellyttävät nyt tämän lainsäädännön seuraamista ja tarvittavia toimenpiteitä, jotta tämä saadaan sellaiseksi toimivaksi käytänneeksi meidän työvoimaviranomaisille, jotta sitten tulevaisuudessa, kun ihmiset hakevat itselleen työtä, heillä on selkeä järjestelmä, selkeät ihmiset, kumppanit, jotka heitä tässä elämänvaiheessa tukevat ja auttavat. — Kiitoksia, puhemies.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkynen, Jukka.

19.41 **Jukka Mäkynen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tähän alkuun haluan kiittää edustaja Lehtoa hänen erinomaisesta puheestaan, jossa hän toi esille esityksen ongelmia. — Tämän hallituksen esityksen vaikutusarvioissa ei ole lainkaan otettu huomioon esityksen vaikutuksia työpaikkojen syntymiseen yksityiselle sektorille. Työvoimatoimistoihin palkattavat 1 200 virkamiestä tuovat lisää työpaikkoja vain julkiselle sektorille, ja nämä virat rahoitetaan veronmaksajien rahoilla. Niin kuin edustaja Mäenpää tuossa puheessaan jo kysyikin: palkataanko heidät oikeasti työttömistä työnhakijoista vai ovatko nämä henkilöt jo olemassa töissä?

Totuus on se, että esitys ei tule luomaan yhtäkään uutta työpaikkaa yksityiselle sektorille vaan päinvastoin vähentää sinne syntyvien työpaikkojen määrää. Tämä johtuu siitä, että asiantuntijoiden mukaan tämä hallituksen esitys tulee aiheuttamaan työhakemusten tulvan työnantajille. Yritykset alkavat suhtautumaan tämän johdosta varovaisemmin työhakemuksiin, koska he eivät enää tässä niin kutsutussa aktiivimalli kakkosessa tiedä, hakeeko työtön heille tosissaan töihin vai ainoastaan välttääkseen karenssin. Tämä taas johtaa siihen, että yritykset alkavat karsastamaan työpaikkailmoitusten tekemistä ja käyttämään muita tapoja uuden työntekijän rekrytoinnissa. Eli toisin sanoen esityksessä olevalla työnhakijalla tulee olemaan vähemmän työpaikkoja haettavana sen vuoksi, että malli lisää piilotyöpaikkojen määrää, kun työnantajat tulevat saamaan avoimiin työpaikkailmoituksiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

jatkuvalla syötöllä työnhakuun karenssin uhalla pakotettujen työttömien työhakemuksia. Miksi työtön halutaan hakemaan neljä kertaa kuukaudessa työpaikkaa, kun siitä ei asian-
tuntijoiden mukaan tule olemaan muuta kuin haittaa työnantajille hakemustulvan myötä?

Tuo viiden päivän sääntö ei tule toimimaan ihan vain siksi, että kirje kulkee postissa jo yli sen viisi päivää, jolloin pitäisi olla jo keskustelussa TE-toimistossa.

Kun tässä nyt vain asiat riitelevät, niin kun saadaan tämä pykälä loppumaan, niin eikö-
hän oteta oikein ryhmähäli oikein kunnolla sitten? [Naurua] — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Slunga-Poutsalo.

19.44 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! On pakko hienoisesti oikaista, ettei jää elämään sellainen väärä ajatus. Kovasti arvostamani edustaja Malm tässä nosti esille näitten eri aktiivimallien roolia kokonaisuudessaan. Siis aktiivimalli kakkostahan ei ole tämäkään hallitus perunut. Aktiivimalli kakkosta ei koskaan tullut, koska tämä aktiivimalli kakkonen, edellisen hallituskauden Lindströmin omaehtoisen työnhaun malli, kuopattiin kolmikannassa keväällä 2019. Aktiivimalli ykkönen sen sijaan on se, jossa otettiin aina se 65 päivää ja piti hakea töitä ja muuta vastaavaa.

Tämän Sipilän—Lindströmin aktiivimalli kakkosen viime vaiheen idea oli se neljä työhakemusta kuukaudessa tai sanktio iskee. Nyt on neljä hakemusta kuukaudessa tai huomautetaan, ja jos ei onnistu, niin sitten iskee sanktio. Eli tällainen pikkunen oikaisu siihen, että puhutaan oikeista aktiivimalleista.

Tässä nyt jotenkin tuli vähän semmoinen huono mieli siitä, että eihän tässä nyt ole kysymys siitä, että haluttaisiin jotenkin karsia työttömien palveluja. Työnvälitystoimistoista saatujen tietojen mukaan sitä palveluvalikoimaa on jo melkein liikaa. Miten me saadaan kohdennettua työvoimatoimistojen resurssit niin, että siellä aika riittää niille työnhakijoille, jotka tarvitsevat niitä palveluja, ja ne, jotka eivät tarvitse, voisivat mennä ihan omatoimisesti eteenpäin — tämä on se iso kysymys ja tämä on se ongelma, joka perussuomalaisen mielestä tässä esityksessä on. Ja meidän vastalauseen mukaan se, mitä valiokunnalta tuli, ei riitä tämän ongelman ratkaisemiseen. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Malm.

19.46 Niina Malm sd: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Muutama asiaan pakko vielä kommentoida.

Jos on 1 200 virkailijaa lisää töissä auttamassa työttömiä etsimään työtä ja noin 200 000 työtöntä, kuten Slunga-Poutsalo tässä aikaisemmin sanoi — luotan tähän lukuun nyt van-
kasti — niin on aivan selvää, että nämä 1 200 työntekijää etsii kyllä töitä yksityisiltäkin sektoreilta, auttaa tekemään niitä työhakemuksia sille alalle, jolle itse haluaa hakeutua, johon se ammattitaito on. Ja jos sitä työtä ei saa, niin siitä ei tule karenssia. Tämä on myös ollut tässä keskustelussa tällainen väärinkäsitys, että tulisi karenssia siitä, jos työtä ei saa. Ei näin ole. Ei se ole kenenkään etu eikä tarkoitus, muutenhan jokainen voisi itse itsensä siten työllistää sinne, minne haluaisi.

Itse toivon todella, että sinne yksityiselle puolelle saadaan ihmisiä ohjattua. Tiedetään, että teollisuudessa on valtava työvoimapula tällä hetkellä, ja on kysymyksessä ala, jossa aika pitkälti joudutaan kouluttamaan joka tapauksessa työntekijät kyseisiin työtehtäviin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

Siinä voi olla koneenhoitajana vaikka kokin peruskoulutuksella, koska varsinaista koulutusta niihin aloihin ei ole.

Edustaja Mäkynen ryhmähaliin: pystytäänkö suorittamaan se koronaturvallisesti? [Jukka Mäkynen: Kyllä!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

19.48 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Malm tuossa antoi ymmärtää, että täällä salissa olisi puhuttu semmoista, että jos joku ei saa työpaikkaa, niin hänelle tulisi karenssi. Minä en ole ainakaan tänä päivänä kenenkään täällä salissa kuullut puhuvan mitään sellaisesta. Totta kai me ymmärrämme, että jos joku ei työtä saa sieltä työvoimatoimiston kautta, niin ei tietenkään karenssia voi tulla. Kyllä tuo mielestäni oli ihan väärää tietoa. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pekonen.

19.49 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä tähän loppuun todeta, että mielestäni tässä on käyty nyt erittäin hyvä ja laaja keskustelu tästä hallituksen esityksestä, ja kun tuossa pidin tuon esittelypuheenvuoron, totesin siinä, että olimme valiokunnassa erittäin kriittisiä ja sen takia teimme esitykseen muutosesityksen ja nämä kolme lausumaesitystä. Täällä salissa on noussut nyt erityisesti tämä kaavamaisuus esille, ja on aivan selvää, että on todella tärkeää seurata, millä tavalla se sitten vaikuttaa työttömien työnhakijoiden tilanteeseen.

Ehkä tässä vielä haluaisin todeta, kun on verrattu nyt tätä pohjoismaisen työnhaun mallia erityisesti tuohon aktiivimalli ykköseen ja käyty paljon keskustelua siitä, onko tämä nyt aktiivimalli vai eikö ole, että kyllä tässä on niin kuin ihan selkeitä eroavaisuuksia kuitenkin siihen aktiivimalliin. Ihan esimerkiksi se, että siinä ensimmäisessä aktiivimallissa rangaistiin siitä, ettei saanut työtä; vaikka työtön työnhakija olisi hakenut sataa työpaikkaa, niin jos hän ei saanut työtä, hän sai siitä rangaistuksen. Mutta tässä mallissa saa karenssin, jos ei hae työtä toisella kerralla. Ensin huomautus ja sitten karenssi. Ja hakuvelvollisuutta voidaan alentaa tai myöskin sitten tämän valiokunnan mietinnön jälkeen jättää asettamatta, jos katsotaan, että työtön työnhakija on sellaisessa tilanteessa, että ei pysty hakemaan työtä, tai tosiasiallisesti sellaista työpaikkaa ei ole tarjolla, jota hän voisi hakea.

Puhemies! Tämä on ollut mielestäni erittäin hyvää keskustelua, ja jatkamme asian seuraamista sitten tiiviisti. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkynen, Jukka.

19.51 **Jukka Mäkynen ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitystä nyt kutsutaan, ja kutsuttakoon pohjoismaisen työnhaun malliksi. Keskeinen ero muissa pohjoismaissa käytettyyn malliin on kuitenkin aliresursointi, kun työvoimapalveluiden resursointi on muualla lähes kaksinkertainen. Minä laskin tuossa justinsa sen 1 200 virkailijaa kerrottuna 200 000 työttömällä, niin se tarkoittaa, että viiden päivän aikana jokaisen virkailijan pitää tehdä keskustelu 166 työttömän kanssa, joten kannattaa miettiä, ovatko resurssit kohdallaan. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

19.52 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Olen mielenkiinnolla täällä kuunnellut tätä keskustelua, ja ottamatta nyt mitään yksityiskohtaista kantaa tähän totean vain sen, että työ on parasta sosiaaliturvaa ja kaikki ne toimet, mitä pystytään tekemään työllistymisen lisäämiseksi, pitää tehdä.

Itse olen aina kantanut huolta noiden osatyökykyisten tilanteesta, ja minä olen hyvin tyytyväinen siihen, että tämä hallitus on käynnistänyt näitä toimia osatyökykyisten työllistymiseksi. He jos jotkut tarvitsevat niitä palveluja, ja se on se juttu, mitä pitikin lisätä: nimenomaan palveluja ja todella sitä, että saa myöskin tällaista "naamatusten"-palvelua ja nimenomaan lähdetään yksilöllisesti miettimään ratkaisuja tämän henkilön kohdalla.

Muistutan myös semmoisesta asiasta, että monella työttömänä olevalla on myös sairauksia, jopa kroonisia sairauksia, jotka muhivat siellä, eikä hänen tule mentyä tai ei ole mahdollista käyttää työttömille tarkoitettua terveydenhuoltoa, joka on kyllä lakisääteinen. Olen itse ollut esittelemässä lakia, jossa työttömien terveydenhuolto otettiin huomioon, ja sitä pitäisikin vahvistaa. Nyt kun näitä kuntakokeiluja lisätään, niin olenkin siellä peräänkuulluttanut sitä, että huolehtikaa nyt niistä terveydenhuollon palveluista, koska aikoinansa kun selvitettiin pitkäaikaistyöttömien terveystilannetta eräässä selvityksessä, niin sieltä löytyi hyvin vakavia sairauksia.

No, mitä tulee sitten tähän aktiivimalliin, niin minun mielestäni on nyt vähän turha kiistellä siitä, onko tämä nyt aktiivimalli vai ei. Kyllähän tässä tavoitteena on aktivoida ihmisiä, että he pääsisivät töihin. Nyt tässä mennään eteenpäin ja ollaan päädytty tähän, ja hyvä niin, mutta ainahan sitä varmasti sitten joutuu sorvaamaan ja joutuu ehkä muuttamaankin sitä sitten, kun saadaan lisää tietoa ja tämä toiminta etenee. Mutta onhan tämäkin sellaista evoluutiota, että koko ajan toimintaa pitää kehittää.

Ennen kaikkea satsaisin kyllä näihin työttömien palveluihin, että he oikeasti saavat sitä palvelua, että joku on heidän rinnallaan etsimässä sitä työtä ja auttamassa heitä myöskin esimerkiksi koulunkäynnin saamiseksi tai koulutuksen tai osaamisen kehittämiseksi. Monenlaista palvelua tarvitaan.

Ja kyllä se on semmoista, että myöskin pitää olla jonkinlaisia kriteerejä sille, millä perusteella sitten evätään sosiaaliturva tai työttömyysturva. Tässähän niitä on rakennettu kaikenlaisia. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lehto.

19.55 **Rami Lehto ps:** Arvoisa rouva puhemies! Sen verran vielä tähän loppuun, että kun edustaja Pekonen, valiokunnan puheenjohtaja, totesi, mitä eroa on aktiivimalli ykkösellä ja nyt tällä mallilla, niin käsittääkseni emme ole puhuneet aktiivimalli ykkösestä tänään täällä salissa vaan me olemme puhuneet koko aika tästä aktiivimalli kakkosesta. Jossain kohtaa olemme tuoneet esille niitä karensseja, mitä on tullut, ehkä sanktioita näistä jutuista. Tiedetään se, mikä niitten ero on ja kuka ne on laittanut alulle aikaisemmin, kuten tässäkin. Elikkä edellinen hallitushan tämän aktiivimalli kakkosen laittoi alulle, ja nyt se menee näköjään maaliin, mutta siitä huolimatta kyllä me perussuomalaisetkin toivomme, että vaikka tämä nyt voimaan astuisikin, niin ne työllisyystoimet menisivät kumminkin siellä hyvin ja työttömät saisivat työpaikkoja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 144/2021 vp

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.